

Од октобра 2000. године написао сам безброј текстова о погрешној економској политици која се води у Србији, те њеним главним реализаторима. Млађан Динкић је у актуелној влади постављен на чело новог мега министарства финансија и привреде, а са коалиционим партнерима је, како сам каже, постигао договор да има [апсолутно одрешене руке да би систем довео у ред](#)

. Пошто је потпуно јасно шта очекује српску привреду и њене грађане и у наредном периоду (све док М. Динкић буде имао

одрешене руке

) мени преостаје да пишем о неким другим темама.

Пре неколико дана (14.10.2012) [Политика је објавила](#) интересантан текст сталног дописника из Вашингтона у коме смо имали прилику да се упознамо са погледом Џејмика Дејмона, првог човека финансијског гиганта

Џ.П. Морган

(

J

.

P

.

Morgan

Chase

), на актуелну глобалну кризу и прилике у САД. Можда је најинтересантнији његов одговор на питање да ли је забринут да би једног дана, због фискалне неравнотеже и великог буџетског дефицита (око 1.500 милијарди долара) и Америка могла да постане болесник ? Џ. Дејмон каже: ”

T

о је прилично загарантовано, питање је само кад и како. Не знам да ли ће се то догодити за две, три или четири године, али ће се догодити, то је само питање времена. Нико не може да се бескрајно задужује, и такве примере смо већ видели: у последњих сто година банкротирало је много земаља које су мислиле да ће ипак да се извуку

.

Ми се тешимо тиме да је долар резервна монета света, да имамо јаку војску – али зашто изазивати судбину

?”

Из овог одговора видимо да Џ. Дејмон реално гледа на савремене проблеме и из историје извлачи драгоцене поуке, за разлику од оптимистичких изјава огромне већине на јавној сцени која не жели да прихвати историјске поуке и *убеђује сами себе (али и све*

Пише: Јован Б. Душанић
петак, 26 октобар 2012 20:09

друге) да ће овога пута то бити другачије, јер је наступило ново време када старе законитости више не важе.

Од 2005. године када је дошао на чело

Ц. П. Моргана

он је демонстрирао да не подлеже владајућим догмама и тренутним модним еуфоријама, а време је показало колико је он у томе био у праву. Ц. Дејмон је водио наглашено конзервативну пословну политику, за разлику од осталих челника великих финансијских компанија који су се међусобно такмичили за престиж – ко од њих има агресивнију пословну политику и колико је спреман да улази у најризичније подухвате у безумној трци за што већим профитима. У том циљу се на финансијским тржиштима стално креирају нови предмети трговања – такозвани финансијски деривати који постају све компликованији и мало коме разумљиви. Они у кратким роковима обезбеђују високе профите, а о дугорочним ризицима, које са собом носе, мало ко води рачуна.

До глобалне кризе у пословном свету је владао став да су неспособни они руководиоци који нису спремни да се упусте и у најризичније послове. Челници финансијских компанија били су изложени не само притиску таквог става који влада у њиховом окружењу, него и сталним захтевима својих најближих сарадника који су у агресивној пословној политици видели могућност остваривања високих профита и по тој основи добијању огромних бонуса. Настала је општа трка за високим профитима уз уверење да ће време таквих профита вечно трајати и да не постоји опасност од кризе пошто је *наступило ново време, а*

Ц. Дејмон је,

у исто време

, својим сарадницима често понављао да нико не сме да заборави да после једног економског циклуса наступа други, те да увек имају у виду да сваких пет година долази до неповољних заокрета.

Ц. Дејмон је био један од ретких који је имао снаге да се одупре општој трци за тренутно високим профитима знајући да су такви послови повезани дугорочно са великим ризицима. Када су сви повећавали обим послова са финансијским дериватима емитованих на бази стамбених кредита (такозваних Нинџа кредита, од енглеске скраћенице *NINJA* – *No Income, No Job, No Assets* – чиме се сугерише да су они одобравани и лицима без дохотка, посла и имовине), те

годинама захваљујући тим операцијама бележили високе профите и исплаћивали огромне бонусе, Џ. Дејмон се клонио таквих послова. Мада је много темељније од других познавао саму суштину финансијских деривата, он је полазио од следећег правила: ако ја не разумем како на том послу може да се заради новац, нико ме неће присилити да у томе учествујем. Време које је уследило показало је колико је он био у праву, те да је одбијање да се иде на ризик који се до краја не схвата један од најбољих начина управљања ризицима. Управо захваљујући Џ. Дејмону,

Џ. П. Морган

је из кризе (2008) изашао јачим док су други велики финансијски гиганти банкротирали (*Lehman*

Brothers

) или претрпели огромне губитке и опстали само захваљујући огромној новчаној помоћи од стране државе (*Citi*

Group,

Merrill

Lynch,

Bear

Stearns

).

Могли бисмо, на крају, закључити да је Џ. Дејмон верни ученик онога чије име носи финансијски гигант на чијем је челу. Наиме, у литератури се често наводи један поучан пример из 1929. године када је тада знаменити милијардер Џ. П. Морган распродао све своје акције које је поседовао, непосредно пре великог пада њихових цена на берзи. Због тога је позван на саслушање пред комисију Конгреса САД. Чланове комисије је интересовало да ли је Џ. П. Морган располагао неким инсајдерским информацијама које је могао да злоупотреби, а он је члановима комисије објаснио да се на тај корак одлучио након једног успутног разговора са уличним чистачем обуће чије услуге годинама користи. Једнога јутра док му је чистио обућу улични чистач га је упитао за мишљење како ће се кретати цена акција неке компаније, признавши му да је он недавно купио нешто њених акција. Одлазећи у канцеларију, Џ. П. Морган је одлучио да истога дана распрода све своје акције, јер је убеђен да у ситуацији када сви масовно купују акције, па и улични чистачи, он нема ту шта да тражи и са тога тржиште треба одмах да одлази.

Краћа верзија овог текста објављена је у листу ПОЛИТИКА 25.10.2012